

Dagboek 11

3 februari 2017

We gaan een paar dagen op reis. We vertrekken al om 6 uur 's morgens. Kia neemt ons vieren mee naar de noordelijke provincie Ratanakiri, waar we op bezoek gaan bij een stam waar een Cambodjaanse jongeman een kerk heeft geplant. We doen dit buiten het werk van Spie-en om en geheel op eigen initiatief. Vorig jaar waren we hier ook op bezoek, en toen vertelden de gemeenteleden ons over hun grote wens: een gebouwtje die gebruikt kan worden als kerk, maar ook om kinderen onderwijs te geven. Er is in dat dorp namelijk helemaal geen school.

Kia heeft de bak van de auto helemaal volgeladen met 10 waterfilters en 37 zakken biologischemest, die hij onderweg ergens moet afleveren. We zijn dus een beetje overbeladen, maar dat is in Cambodja geen probleem. Even de banden flink opgepompt en daar gaan we richting het noorden.

Onderweg leveren we de zakken kunstmest af. Natuurlijke mest voor een betere oogst.

Het eerste stuk is bekend terrein voor ons, maar als gauw verandert het landschap. We rijden door enorme rubberplantages en grote stukken oerwoud. Kia vertelt over zijn avonturen toen hij met een paar vrienden een tocht maakte op zijn motor dwars door de jungle. Er leven hier nog tijgers en olifanten. Ze gingen dan op jacht op wilde varkens en herten. Ze ving een paar vissen en roosterden ze op een vuur, plukten wat blaadjes van de struiken en

klaar was het middageten.

Hij heeft zelf nooit een tijger gezien, maar hij vertelt over de zoon van een bevriende predikant, die op een dag een tijger tegenkwam. Zijn drie vrienden die bij hem waren gingen er als een haas vandoor. Maar de tijger kreeg hem te pakken en vloog hem naar de keel. Uit alle macht probeerde hij de kaken van de tijger uit elkaar te trekken, en de tijger klauwde van zich af. Inmiddels waren de vrienden teruggekomen en begonnen keihard te schreeuwen. Dat vond de tijger op zijn beurt heel angstaanjagend en hij ging er toen snel vandoor. Dit is een waar gebeurd verhaal, want we hebben deze jongen zelf ontmoet en zijn littekens van de grote tijgerklauwen op zijn rug gezien. Hij kon het gelukkig navertellen.

Opeens schrikt Kia. Hij heeft een slang aangereden. Normaal gesproken zou hij hem mee naar huis nemen en lekker op eten. Maar dat gaat nu niet. We gaan wel even kijken. Een slang van meer dan een meter lang, volgens Kia niet gevaarlijk. Hij is dood (of bezig dood te gaan). Een man die in de buurt woont, ziet ons met de slang, en hij mag hem mee naar huis nemen om een lekker soepje van te koken. Hij is er heel blij mee.

We rijden steeds verder naar het noorden. Kia wordt wat moe, en zet de auto aan de kant en probeert een dutje te doen. Wij

Stefan met de aangereden slang, lekker voor in de soep!

gaan een eindje wandelen langs de weg. Het is hier een heel afgelegen gebied en er is bijna geen verkeer.

Maar dan komen er twee vrouwen op een brommer voorbij en stoppen. Lekke band. Ze vragen ons of we willen helpen, anders moeten ze vannacht in de jungle slapen. We hebben inmiddels wat ruimte in de bak van de auto, omdat de zakken mest al zijn afgeleverd. En dus wordt de brommer in de bak getild en vastgeknoopt. De jongens gaan erbij zitten en de beide vrouwen gaan mee in de auto. Het is nog een uur rijden en ze zijn heel erg dankbaar dat we ze mee wilden nemen. We zetten hen af bij een fietsenmaker om de band te plakken en dan kunnen ze weer verder. Wij zoeken een hotel, frissen ons op en gaan eten. Einde van weer een bijzondere dag.

De brommer wordt op de auto geladen en de beide vrouwen mogen meerijden naar Ban Lung.

Zaterdag 4 februari

Vandaag gaan we nog dieper de jungle in. Er wordt hier veel cassave verbouwd en zwarte peper. En er zijn uitgestrekte rubberplantages. Dit ging ten koste van het oerwoud, er zijn grote stukken bos gekapt.

Veel kleine scharrelvarkentjes in deze dorpen

Dorpsmeisjes halen (drink)water uit een gat in de grond en brengen ze naar hun dorp aan de overkant van de rivier.

Er zijn in Cambodja ruim 50 etnische groepen, stammen die meestal in het oerwoud leven. Ze hebben vaak hun eigen taal en gewoontes. Vorig jaar zijn we op bezoek geweest in het dorp Katang bij de Jaray stam, aan de Vietnamese grens. De dorpelingen zijn zelfvoorzienend, verbouwen hun eigen rijst en groente. Overal scharrelen kleine hangbuikzwijntjes rond met kleine biggetjes. Vlees genoeg dus. En om in het dorp te komen moet je een brede rivier over. Dat kan met een soort veerboot. Een stel meisjes zijn juist bezig om water te halen uit een bron, een gat in de grond. Ze verzamelen het water in flessen, er gaan er tientallen mee in een smal bootje die hen terug brengt naar het dorp.

Als wij aankomen worden we hartelijk begroet "Milo!" oftewel 'hallo'. In dit dorp zijn 52 christenen. De anderen zijn animisten. Zij aanbidden de geesten die in de bomen zitten of in de rivier. Er wordt ook veel geofferd aan de geesten. Een donkere wereld.

De christenen komen elke week bij elkaar voor een kerkdienst. Thom, een jongeman uit de buurt, heeft hier de kerk gesticht en leidt hier wekelijks de eredienst. Vorig jaar

mochten we zo'n dienst meemaken in het huis van een gemeentelid. Toen vertelden ze ons dat ze heel graag een eigen kerkgebouw wilden hebben. Zo'n gebouw zou ook dienst kunnen doen als school. Want van de 140 kinderen in dit dorp gaat er niemand naar school. Eén van de dorpelingen wil studeren voor onderwijzer.

Een deel van de gemeente op de plek waar ze graag een kerkgebouw willen hebben.

Inmiddels zijn er mensen die dit wel willen ondersteunen, maar we willen eerst kijken hoe de situatie nu is.

De dorpelingen nemen ons mee een eind het bos in, naar een plek waar al heel wat bomen zijn gekapt om een plek te maken voor een kerkgebouw. Het is een mooie rustige plek dicht bij de rivier, zodat er ook mensen gedoopt kunnen worden, zo vertellen ze.

Kia en Thom tijdens de lunch

Bijna niemand kan hier lezen of schrijven. Bijbels uitdelen is dus geen optie. Bovendien hebben ze hun eigen taal en spreken geen Cambodjaans.

Maar tegenwoordig zijn er transistorradiotjes te koop waar een gesproken bijbel mee is af te spelen in diverse stammentalen. Wij zullen kijken of die hier kunnen worden gebruikt.

Na het eten nemen we afscheid van deze gastvrije mensen. Iedereen schudt ons de hand, groot en klein en zwaait ons uit als wij weer met de boot naar de overkant van de rivier varen.

Het is nooit een goed idee om ergens zo maar een project te ondersteunen zonder te informeren wat er al gedaan wordt. We hebben daar in het verleden al meerdere slechte voorbeelden van gezien. Wij willen die fout niet maken en gaan op bezoek bij Bounoeuy Kes, een Cambodjaan die na Pol Pot naar Amerika is gegaan en tien jaar later terug kwam naar Cambodja. Hij ondersteunt nu de kerken via CAMA en weet wat er hier in dit gebied gaande is. Hij weet wat er nodig is en waar dingen fout kunnen gaan en belooft ons op de hoogte te houden van de stand van zaken en ons een projectvoorstel te sturen als er hulp nodig is.

Jaray meisje met de traditionele draagmand. Ze heeft water gehaald en gaat nu terug met de boot naar haar dorp.

Glimmende kinderoogjes...

Dan is het tijd om terug te gaan naar Ban Lung, waar we gaan zwemmen in het vulkanische meer Yeak Laom met prachtig helder water. Het is een toeristische trekpleister.

Als we zijn opgefrist moeten we nog een uur of 3 rijden naar Sen Monorom in de provincie Mondulakiri, waar we gaan overnachten.

Zondag 5 februari

We gaan vandaag naar de kerk in Busra, een gemeente van de Phnong stam in het oosten van Mondulkiri. De ruim 50 kleinere en grotere kerken van de Cambodjaanse Evangelische Kerk (KEC) in dit gebied vallen onder de verantwoordelijkheid van Koy. Hij bezoekt ze enkele keren per jaar, met name rond Kerst.

Tijdens de kerkdienst in Busra

We komen mooi op tijd aan, de kerk stroomt net vol. We worden hartelijk welkom geheten door de gemeenteleden en de dominee. We zingen het lied "Welk een vriend is onze Jezus", en nog een paar andere liederen die we niet kennen. Een hoogtepunt in de dienst is voor ons altijd het moment dat de kinderen mogen zingen. Prachtig om te zien, al die kleine mensjes met hun glinsteroogjes en de gebaren die ze maken.

Vandaag krijgen we een preek van een jongevrouw. Het is beslist geen gewoonte in dit kerkgenootschap dat vrouwen voorgaan. Maar dit keer maken ze een uitzondering. Deze vrouw heeft 2 jaar bijbelonderwijs gehad in "Elim Bibelschool", een opleidingscentrum op het platteland in Prey Chhor, waar plaats is voor 24 jongeren uit het hele land, die worden opgeleid als een soort pastoraal werker en kerkplanter. Ze leven daar zelfvoorzienend, verbouwen hun eigen rijst en groente, hebben een vijver voor de vissen en houden kippen. Ze wonen in een dorps huis (op palen). Als ze na twee jaar de opleiding hebben afgerond gaan ze terug naar hun geboortedorp en proberen daar mensen te vertellen over het evangelie en een kerk te stichten of een kindergroepje te maken.

Deze jonge vrouw heeft de opleiding afgerond en mag nu vandaag bij wijze van uitzondering 'oefenen' wat ze heeft geleerd. Ze vertelt dat ze heel zenuwachtig is. Haar preek gaat over Marcus

13:33-37: "Wees op je hoede, want je weet niet op welk moment Ik terugkom!"

De Phnong stam heeft een eigen taal, daardoor moet voor ons eerst de preek worden vertaald in het Khmer, Kia vertaalt het dan weer voor ons in het Engels. Het is daardoor lastig te volgen.

Er wordt vandaag ook Avondmaal gevierd. We voelen ons verbonden met de christenen wereldwijd. Wat bijzonder dat we dit mogen meemaken. [Filmpje](#)

De dominee leest het avondmaalsformulier voor.

Na de dienst laat de dominee ons zijn koffieplantage zien, en we mogen bij hem eten en dan is het tijd om afscheid te nemen.

We brengen nog een bezoek aan de Busra watervallen. Een lekker verfrissend moment.

En dan is het tijd om richting Phnom Penh te gaan. Een lange rit van ongeveer 8 uur, de laatste paar uur in het donker zijn de gevaarlijkste. Veel verkeer dat zonder achterlicht rijdt en geen lantaarnpalen of witte strepen op de weg.

We zijn dan ook heel dankbaar dat we weer veilig 'thuis' komen op onze kamers in het Spie-en kantoor.

Een bijzondere reis met bijzondere ervaringen.

Busra Watervallen

Kinderen aan het touwtjespringen bij de kerk....